

tion – a significant source of investment financing company]. *Bukhhalterskiy oblik i audyt*, no. 8 (2004): 6-8.

Holov, S. "Dyskusiini aspekty amortyzatsii" [Discussion aspects depreciation]. *Bukhhalterskiy oblik i audyt*, no. 5 (2005): 3-8.

Kireitsev, H., Lytvynenko, V., and Mavrina, N. "Vplyv hlobalizatsii ekonomiky na rozvytok systemy obliku v Ukraini" [The impact of economic globalization on the development of accounting systems in Ukraine]. *Bukhhalterskiy oblik i audyt*, no. 4 (2014): 47-53.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>main.cgi?nreg=2755-17>

[Legal Act of Ukraine] (2001). <http://base.garant.ru/12122835/>

[Legal Act of Ukraine] (2012). "Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti ta bukhhalterskoho obliku" [IFRS and accounting]. Oftsiniyi sait Ministerstva fi-

nansiv Ukrainy. http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408

Mossakovskiy, V., and Kononenko, T. "Osnovni napriamky udoskonalennia obliku v Ukraini" [The main directions of improvement of accounting in Ukraine]. *Bukhhalterskiy oblik i audyt*, no. 6 (2014): 35-40.

Oftsiniyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Shumayev, V. A. "Informatizatsiia, marketing i logistika – osnova uspekha raboty predpriiatii" [Information, Marketing and Logistics – the basis of the success of the enterprise]. <http://www.muiv.ru/vestnik/eu/chitateliam/poisk-po-statyam/6804/25811/>

УДК 336.148

ФОРМУВАННЯ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ – ШЛЯХ ДО УНІФІКАЦІЇ ТА УЗГОДЖЕНОСТІ КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

© 2014 ПІХОЦЬКИЙ В. Ф.

УДК 336.148

Піхоцький В. Ф. Формування єдиної системи державного фінансового контролю – шлях до уніфікації та узгодженості контролю державних фінансів

Метою статті є дослідження цілісності системи державного фінансового контролю в країні, теоретичні та практичні аспекти дієвості, оптимізації та її розвитку, внесення пропозицій щодо шляхів узгодження її складових частин, модернізації в сучасних умовах. Розглянуто актуальність тематики, нормативно-правові аспекти забезпечення діяльності системи державного фінансового контролю, проведено порівняльний аналіз передового світового досвіду в цій галузі. Окреслено концептуальні шляхи системного реформування державного фінансового контролю, зроблено висновки і пропозиції щодо проведення уніфікації системи контролю державних фінансів до європейських стандартів.

Ключові слова: єдина система державного фінансового контролю, зовнішній контроль, фінансовий аудит, незалежний контроль, аудит ефективності використання державних фінансових ресурсів.

Бібл.: 10.

Піхоцький Володимир Федорович – кандидат економічних наук, доцент, начальник Територіального управління Рахункової палати України по Львівській, Волинській, Рівненській, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях (вул. Лінкольна, 2, Львів, 79068, Україна)
E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

УДК 336.148

Піхоцький В. Ф. Формирование единой системы государственного финансового контроля – путь к унификации и согласованности контроля государственных финансов

Целью статьи является исследование целостности системы государственного финансового контроля в стране, теоретические и практические аспекты действенности, оптимизации и ее развития, внесение предложений относительно путей согласования ее составных частей, модернизации в современных условиях. Рассмотрены актуальность тематики, нормативно-правовые аспекты обеспечения деятельности системы государственного финансового контроля, проведен сравнительный анализ передового мирового опыта в этой области. Определены концептуальные пути системного реформирования государственного финансового контроля, сделаны выводы и предложения по проведению унификации системы контроля государственных финансов с европейскими стандартами.

Ключевые слова: единая система государственного финансового контроля, внешний контроль, финансовый аудит, независимый контроль, аудит эффективности использования государственных финансовых ресурсов.

Библ.: 10.

Піхоцький Володимир Федорович – кандидат економічних наук, доцент, начальник Територіального управління Счетной палаты Украины по Львовской, Волинской, Ровенской, Тернопольской, Ивано-Франковской и Закарпатской областям (ул. Линкольна, 2, Львов, 79068, Украина)
E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

UDC 336.148

Pikhotskiy V. F. Establishing of a Uniform System of State Financial Control – the Way to Unification and Coherence of Public Finance Control

The article is aimed to study the integrity of the State financial control system in the country, the theoretical and practical aspects of efficiency, optimization and its development, proposing ways to harmonize its components, as well as upgrading in the today's circumstances. The relevance of the topic and the legal aspects of ensuring the activities of the State financial control system were considered, comparative analysis of the advanced world experience in this area was carried out. The conceptual ways of system-based reforming of the State financial control were identified, conclusions were drawn and proposals for the unification of public finance control system with European standards were made.

Key words: uniform system of state financial control, external control, financial audit, independent control, audit of the efficient use of public financial resources.

Bibl.: 10.

Pikhotskiy Volodymyr F. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of the Regional Office of the Accounting Chamber for Lviv, Volyn, Rivne Ternopil, Ivano-Frankovsk and Zakarpatska Oblasts (vul. Linkolna, 2, Lviv, 79068, Ukraine)
E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

На сьогоднішньому етапі державотворення світова практика свідчить, що ефективний державний фінансовий контроль (ДФК) – найважливіша умова існування сильної держави й важливий фактор державного будівництва. І закономірно, що процеси щодо зміцнення державності, які відбуваються останніми роками, об'єктивно пов'язані з необхідністю підвищення ролі в цьому контексті всіх видів фінансового контролю, особливо державного.

Зокрема, в економічній літературі існує багато формальних визначень поняття єдиної системи державного фінансового контролю, однак сутність його, на думку автора, полягає в тому, що система повинна розглядатися як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів, об'єднаних загальною метою і завданнями, яка обов'язково враховує такі моменти:

1) кожний елемент, який входить в систему сам по собі, може розглядатися як система, що складається із елементів іншого типу, тобто система зазвичай являє собою ієрархічну структуру;

2) взаємозв'язки між елементами системи можуть змінюватися в часі відповідно до виконання функцій, що покладені на ці елементи.

3) застосування системного підходу забезпечує досягнення: бажаного ефекту і взаємного доповнення елементів;

4) багатогранну взаємодію елементів через єдину спрямованість на досягнення стратегічної мети;

5) постійний розвиток елементів системи та стосунків між ними, що надає дієвість елементам системи.

Формування такої системи, яка могла б реагувати на чисельні проблеми ринкової економіки й державної фінансової політики та охоплювала б усі рівні економіки, була би цілісною, побудованою на єдиних методологічних і організаційних засадах, є нагальним завданням. Сьогодні здійснюється, з урахуванням накопиченого теоретичного й практичного досвіду, формування системи державного фінансового контролю, підвищення його дієвості й ефективності. Актуальність цієї проблеми полягає ще й у тому, що її вирішення сприятиме успіху адміністративної реформи, що проводиться в державі.

Крім цього, створення чіткої системи державного фінансового контролю, визначення місця та ролі органів ДФК в єдиній його системі, загальних принципів і механізмів їхньої організації та функціонування має забезпечити уніфікацію та узгодженість контролю державних фінансів.

Вирішення складних питань побудови єдиної системи ДФК потребує використання зарубіжного досвіду, де враховані загальні підходи і принципи побудови таких систем, розроблено і застосовується системний підхід до визначення її елементів, сформовані стандарти здійснення контрольно-аналітичних і експертних заходів, оцінки і надання їх результатів.

Лише з урахуванням цих суттєвих моментів і напрацьованого досвіду система ДФК може бути єдиною і цілісною, адже її побудову визначають принцип єдності бюджетної системи, єдині законодавчі норми, принципи і вимоги функціонування, чітке розмежування функцій та повноважень органів фінансового контролю, спрямованих на вирішення завдань щодо контролю державних і місцевих фінансів [1].

При такому підході на кожному рівні реалізації державного фінансового контролю можуть діяти усі існуючі нині контролюючі органи при чіткому визначенні їхніх

функцій, а системність зовсім не передбачає жорстку вертикальну структуру. Надмірна монолітність системи не дозволить оперативно реагувати на чисельні зміни ринкових відносин [2].

Аналізуючи проблеми, які можуть виникнути в процесі створення і побудови єдиної системи державного фінансового контролю, слід звернути особливу увагу на неврегульованість нормативно-правового забезпечення, недостатність наукового, методичного й інформаційного забезпечення державного фінансового контролю, відсутність системного підходу до кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

Вирішення цих питань потребує розв'язання взаємопов'язаних завдань, зокрема:

1) законодавчого визначення поняття «єдина система державного фінансового контролю» та розробки і затвердження єдиної концепції її розвитку;

2) приведення у відповідність нормативно-правової бази державного фінансового контролю;

3) вивчення і узагальнення зарубіжного досвіду та його адаптація до вітчизняної практики;

4) формування нових і вдосконалення діючих форм та методів контролю, приведення методологічної та методичної бази державного фінансового контролю до умов сьогодення з урахуванням досягнень науки та техніки;

5) впровадження інформаційних технологій з метою підвищення інформаційної взаємодії контролюючих органів, а також розробки механізму взаємодії органів законодавчої та виконавчої влади як на державному, так і на регіональному рівнях;

6) запровадження механізмів оцінки ефективності та якості державного фінансового контролю.

Таким чином, при формуванні єдиної системи державного фінансового контролю основними мають стати такі складові: сукупність органів ДФК; взаємовідносини між цими органами і органами державної влади; встановлення ієрархії контролюючих органів; перелік об'єктів контролю; визначення підконтрольних суб'єктів; перелік інструментарію (форм, методів, засобів тощо), які можуть бути застосовані конкретними суб'єктами контролю; права, обов'язки, відповідальність суб'єктів контролю і підконтрольних об'єктів.

З урахуванням вищенаведеного виникає необхідність упорядкування цих складових у певну, чітко вивірену систему, закріплення цієї системи в законодавчих та інших нормативно-правових актах, а це, у свою чергу, ставить питання про необхідність визначення концептуальних підходів до побудови єдиної системи державного фінансового контролю.

На думку Голованя М. М., стрижнем концепції створення ЄСДФК має стати розподіл останнього на парламентський та урядовий [3]. Але, на наш погляд, це дуже спрощений підхід щодо формування концепції, який не повною мірою розкриває сутність системи.

Заслуговує на увагу думка Симоненка В. К., Барановського О. І., Петренка П. С., що «концепція покликана визначити чітку стратегію організації дієвого фінансового контролю за повнотою формування та своєчасністю надходження державних доходів, за законністю використання бюджетних коштів та ефективністю розпорядження державною власністю з обов'язковим встановленням основних принципів і механізмів забезпечення належної взаємодії між усіма органами, які здійснюють державний фінансовий контроль» [4].

Актуальність і основне призначення концепції – бути базою для системного вирішення проблем державного фінансового контролю, стати теоретичною та методологічною основою контролю і формувати вимоги до законодавчої бази, до державної політики у сфері фінансового контролю.

Це обумовлено тим, що:

1) відсутність концепція, у якій було би визначено органи державного фінансового контролю, їхні функції та повноваження, є однією з причин неприйняття закону про державний фінансовий контроль;

2) концепція ЄСДФК має стати основою для вирішення актуальних проблем у сфері державного фінансового контролю. Ігнорування концептуальних питань, як свідчить досвід, не є абсолютною перешкодою при вирішенні конкретних проблем, але суттєво перешкоджає і гальмує прийняття рішень. Отже, рішення, що не базуються на єдиній концепції, мають значні шанси бути несистемними, непослідовними або суперечливими.

Важливим моментом для розуміння сутності ЄСДФК є визначення її завдань і цілей, що повинно бути відображено в концепції. Тобто, концепція має стати підґрунтям для керівників органів зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю при розробці перспективних напрямів їх розвитку.

З урахуванням вищезазначеного концепція єдиної системи має стати основою для створення раціональної та ефективної системи державного фінансового контролю, здатної гарантувати кардинальне посилення контролю за бюджетними коштами, у тому числі попередження фінансових порушень у сфері економіки, підвищення ефективності та дієвості діяльності контролюючих органів.

При проведенні державою єдиної фінансової, бюджетної, грошової, податкової, валютної та інвестиційної політики якраз і проявляється головна мета побудови єдиної системи ДФК, що полягає в забезпеченні законності та ефективності фінансової діяльності держави, національної безпеки держави шляхом захисту її фінансових інтересів, недопущення нецільового і незаконного використання державних коштів.

Крім цього, важливою особливістю при розробці концепції має стати чіткий розподіл державного фінансового контролю на внутрішній і зовнішній, визначення їхніх цілей і завдань, функцій, повноважень, що дозволить сформувати цілісну систему державного фінансового контролю. З урахуванням цього ЄСДФК не повинна мати багаторівневу співвідповідність та ієрархічну замкнутість. З метою недопущення дублювання при здійсненні контролю за законністю надходження і витрачання державних коштів необхідно методологічно та обґрунтовано розмежувати основні контрольні функції Рахункової палати, органів Державного казначейства, фінансових інспекцій і контрольних служб головних розпорядників бюджетних коштів.

Особливу увагу в Концепції має бути приділено визначенню статусу Рахункової палати з урахуванням положень Лімської декларації керівних принципів аудиту. При цьому функції та сфера діяльності Рахункової палати мають концептуально відрізнятися від завдань інших державних органів фінансового контролю. Окрім того, важливою сферою діяльності Рахункової палати має стати попередній фінансовий контроль усіх найбільш важливих законодавчих актів з питань економіки, фінансів, фінансової безпеки держави.

Важливим для вирішення в рамках концепції є питання розробки методології та правової бази державного фінансового контролю. Сьогодні в законодавстві фактично відсутня чітка термінологічна визначеність таких понять, як неекономне, незаконне, неефективне використання бюджетних коштів, неефективне розпорядження державною власністю або несвоєчасне, неповне фінансування [5]. Логічним є законодавчо чітко прописати ці поняття, визначити, які з них і в яких випадках повинні застосовуватися, при цьому вони мають бути єдині на всіх рівнях управління.

Розробка концепції потребує вирішення на загальнодержавному рівні питань, пов'язаних зі створенням відповідної методологічної, нормативно-правової бази державного фінансового контролю, його сучасного інформаційно- і матеріально-технічного забезпечення.

Аналіз організаційних змін, що відбулися у сфері державного фінансового контролю за останній період, дозволяє відзначити декілька загальних тенденцій. По-перше, відбувся розподіл і поглиблення контрольних функцій і контрольних повноважень. Це знайшло відображення у створенні спеціалізованих контролюючих органів; розширенні сфер фінансового контролю, визначені та законодавчому закріпленні форм і методів проведення контрольних заходів, прав і обов'язків сторін. По-друге, державний відомчий і внутрішній фінансовий контроль почали різко скорочуватися і практично перейшли у форму внутрішнього контролю, що здійснюється формально в рамках системи бухгалтерського обліку. Такі зміни в системі контролю, незважаючи на деякі переваги, багато в чому ослабили державний фінансовий контроль.

Головний недолік проявився в розпаді загальної системи державного фінансового контролю на окремі функції, що призвело до відсутності об'єктивної оцінки діяльності державних контролюючих органів, аналізу досягнутих ними кінцевих результатів.

На думку Іванової І. М., «після здобуття незалежності Україна досягла позитивних зрушень у розвитку своєї системи фінансового контролю. Проте теперішня система контролю розвивається дещо стихійно. При створенні органів контролю не була використана можливість перегляду усієї системи фінансового управління й контролю в цілому і здійснення необхідних реформ у цій сфері. Внаслідок нескоординованої трансформації система фінансового контролю досі витрачає непропорційно великі ресурси на своє утримання, зберігає багато рис пострадянського періоду, особливо в організаційно-функціональній структурі, методах роботи органів контролю, а тому є морально застарілою і фактично не забезпечує необхідного прогресу у стабілізації фінансово-бюджетної дисципліни в державі» [6].

Зростання кількості порушень у витрачаннях державних коштів, обсяги недоотриманих надходжень до бюджету усіх рівнів засвідчують, що багаточисельні, але не системно пов'язані державні контролюючі органи незначним чином впливають на стан порядку та фінансової дисципліни в державі. Розрізнена система органів державного фінансового контролю, відсутність координованості в їх діяльності не дозволяє оптимізувати контроль за надходженням, витрачанням і збереженням державних коштів, а це, у свою чергу, сприяє розширенню кримінальних проявів у всіх галузях економіки, її тінізації, зростанню дефіциту бюджету, державного боргу тощо.

Єдина система державного фінансового контролю може бути дієвою і ефективною тільки за умови, що на всіх рівнях управління економікою будуть діяти спеціальні контролюючі органи, що здатні не тільки кваліфіковано здійснювати контрольні заходи, а й об'єднати навколо себе інші органи, що мають контрольні повноваження і забезпечити необхідний розподіл завдань і співпрацю між ними. Тобто, ефективність та дієвість єдиної системи державного фінансового контролю залежить від успішного вирішення питання щодо побудови її організаційної структури, яка повинна бути оптимальною для теперішнього розвитку держави і достатньо мобільною для подальшої її модифікації.

У багатьох наукових дослідженнях по-різному розкривається зміст організаційної структури системи державного фінансового контролю. Зокрема, на думку І. М. Іваною, система державного фінансового контролю в Україні може включати: зовнішній незалежний фінансовий контроль за надходженнями до бюджетів усіх рівнів і витрачанням коштів державного, місцевих бюджетів і трансфертів повинен здійснюватися єдиним контрольним органом – Рахунковою палатою та її регіональними представниками; внутрішній фінансовий контроль: у частині контролю за своєчасним та в повному обсязі надходженнями податків, зборів до бюджетів усіх рівнів – Державними податковою та митною службами, а також іншими уповноваженими органами влади; у частині витрачання коштів державного бюджету – внутрішні служби аудиту у складі центральних органів виконавчої влади і аудитори у бюджетних установах; у частині витрачання коштів місцевих бюджетів та трансфертів з місцевих бюджетів – внутрішні служби аудиту у складі місцевих органів влади і аудитори у бюджетних установах; у частині контролю за використанням трансфертів з державного бюджету місцевими бюджетами – уповноважені представники Міністерства фінансів України [7].

На практиці єдина система державного фінансового контролю має органічно поєднувати державний зовнішній і внутрішній контроль, що забезпечить координацію діяльності всіх контролюючих органів, сприятиме вдосконаленню правового забезпечення та методичного й аналітичного потенціалу контрольної діяльності [1, 4].

Заслуговує на увагу позиція Н. І. Рубан, яка поділяє точку зору, згідно з якою «щоб гармонізувати діючу систему державного фінансового контролю, потрібно чітко розмежувати функції зовнішнього і внутрішнього фінансового контролю та відповідно закріпити це на законодавчому рівні; визначити методи і процедури його здійснення та запровадити їх на практиці» [8].

В організації державного фінансового контролю в зарубіжних країнах, у практиці його здійснення є багато раціонального, що можна використовувати в Україні, і, узагальнюючи їх досвід, можна констатувати, що організаційна структура державного фінансового контролю має такий вигляд:

- 1) вищий орган державного фінансового контролю, який підпорядковується парламенту та контролює витрачання коштів державного бюджету;
- 2) державні контрольні-ревізійні підрозділи міністерств і відомств, які підпорядковуються як вищому органу державного фінансового контролю, так і відповідному міністерству або відомству та здійснюють контроль за правильністю витрачання державних коштів;
- 3) податкове відомство, яке контролює надходження коштів до державного бюджету [9].

Аналіз існуючих положень сутності організаційної структури ЄСДФК свідчить, що її формування є складним процесом, який потребує вирішення ряду аналітичних і методологічних питань [10] і повинно передбачати такі етапи:

1. Розробка нормативно-правових актів про єдину систему державного фінансового контролю.
2. Документальне закріплення у відповідних нормативно-правових актах завдань, функцій, прав і відповідальності для кожного контролюючого органу в єдиній системі державного фінансового контролю.
3. Визначення механізму взаємодії контролюючих органів державного фінансового контролю в єдиній системі.
4. Чітке визначення мети та основних завдань, для вирішення яких формується система органів державного фінансового контролю.

Враховуючи, що сьогодні в Україні діє система відносно самостійних органів контролю, створення єдиного вищого органу державного контролю, який би став координаційним і єдиним методологічним центром, є досить важливим питанням і потребує конституційного та законодавчого закріплення для вирішення таких питань, як визначення місця органу державного фінансового контролю в організаційній структурі єдиної системи, його матеріально-технічне, фінансове, інформаційне забезпечення, а також взаємовідносини з іншими організаційними ланками державного фінансового контролю.

І тут слід мати на увазі, що в сучасних умовах, виходячи із існуючої системи контролюючих органів, передбачаючи її реформування і вдосконалення, організаційно-структурна основа ЄСДФК має включати, у першу чергу, контролюючі органи, які згідно з існуючими нормативно-правовими актами здійснюють контроль як основний вид діяльності, – це Рахункова палата, Держфінінспекція, контрольні-ревізійний апарат центральних органів виконавчої влади, фінансових органів регіонального рівня; та всі інші державні органи, які законодавчо наділені контрольними функціями як складовою частиною своїх безпосередньо управлінських обов'язків.

Досить важливим питанням побудови організаційної структури ЄСДФК є її інформаційне і програмне забезпечення. На сьогодні в Україні відсутній єдиний інформаційний центр органів ДФК і має місце організаційна розпорошеність наявних інформаційних ресурсів у цих органах; невідповідність складу та наповнення інформаційних ресурсів сучасним вимогам до організації роботи контролюючих органів; відсутність єдиної системи класифікації та кодування інформації; відсутність нормативно-правового забезпечення; методологічна неузгодженість процесів обміну інформацією. Враховуючи все вищезазначене, вважаємо за доцільне створення єдиної державної інформаційно-аналітичної системи державного фінансового контролю як складової організаційної структури ЄСДФК.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, контроль як завершальна стадія циклу управління водночас є й «предтечею» його нового циклу. Без цього безперервний цикл «розірветься», тобто управління як такого не буде. Як показує практика, цю, здавалось би, просту істину усвідомили поки ще далеко не всі. Нині в Україні створено й функціонує безліч державних органів і служб фінансового контролю. Серед них органи Казначейства, Держфінінспекції, Міністерство фінансів, податкові й митні, контрольні органи головних розпорядників бюджетних коштів, Національний банк

України та його територіальні органи, Рахункова палата Автономної Республіки Крим і Рахункова палата України.

Проте, треба визнати, чітке розмежування завдань, повноважень між ними поки що відсутнє. Немає й ясності в питанні взаємодії всіх контролюючих органів як між собою, так і з інститутом аудиту, котрий оперує поза системою державного фінансового контролю.

Насторожує й те, що навіть на урядовому рівні відсутнє належне розуміння місця й ролі Рахункової палати в процесі фінансово-економічного контролю в країні. У результаті в пресі висловлюються пропозиції, приміром, про те, щоб її керівництво призначалося виключно опозицією, без участі парламентської більшості. Мовляв, тільки опозиція може використовувати Рахункову палату як інструмент мотивованого контролю.

Така позиція суперечить не тільки законодавству України, а й принципам функціонування в 117 країнах світу подібних до Рахункової палати інститутів контролю, які входять до Міжнародної (INTOSAI) та Європейської (EUROSAI) організацій найвищих органів фінансового контролю. У них давно існує істинно демократичний механізм бюджетного контролю – політично нейтральний, незалежний від групових і корпоративних інтересів і привілеїв.

Доречно, вважаю, нагадати і про те, що необхідною умовою вступу будь-якої країни до Європейської співдружності є наявність у ній незалежного від державних гілок влади (тим паче від опозиції) державного органу фінансового контролю.

Недооцінка чи недостатнє розуміння пріоритетних функцій Рахункової палати, відсутність координації діяльності контролюючих органів, єдиної інформаційної й методологічної бази значною мірою знижують ефективність спільної роботи.

У передових європейських країнах також функціонує чимало контролюючих структур із розподілом прав та обов'язків, підпорядкованистю різноманітним гілкам влади тощо. Цілковитої аналогії немає в жодній країні, оскільки ці держоргани формувалися багато десятиліть у конкретних історичних умовах. Відігравали роль і традиції. Але, і це головне, всі вони діють у системі, визначеній законодавством.

Цілком закономірно, не йдеться про пряме перенесення зарубіжного досвіду на український ґрунт, але знання шляхів розвитку державного фінансового контролю в країнах, котрі, принаймні в цій сфері, можуть бути для нас зразком, вивчення їхніх досягнень і помилок, поза сумнівом, допоможе на нашому власному шляху до цивілізованого ринку й фінансового правопорядку.

Для цього необхідно розробити та прийняти закон про основи державного фінансового контролю в Україні. Спроби розібратися та ухвалити такий документ були. Нині у Верховній Раді зареєстровано близько десятка законопроектів на цю тему, проте ці спроби не мають і не матимуть успіху, передусім, через відсутність концепції, де було б визначено не лише органи державного контролю, а й їхні функції та повноваження. Отже, у першу чергу потрібно програмний документ концептуального характеру з визначенням методологічних засад формування й функціонування єдиної системи державного фінансового контролю.

Нині вельми поширене надто примітивне розуміння цього контролю: перевірка правильності використання бюджетних коштів. Проте насправді завдання й цілі набагато ширші.

Їх необхідно сформулювати в концепції, і тоді не буде проблем із тим, які відповідні органи державного фінансового контролю потрібні, що має робити кожен із них, хто з них єдиний, а хто ні. Важливо, аби вся система будувалася на єдиних принципах, єдиній методологічній основі.

Слід мати на увазі, що розробка й ухвалення нового закону про державний фінансовий контроль без ретельно продуманої його концепції чреваті небезпекою перекосу в бік або надмірної його жорсткості, або необґрунтованого лібералізму, що може дуже дорого обійтися національній економіці.

Сьогодні Рахункова палата вже стала невід'ємною складовою державного фінансово-економічного контролю. Напрацьовано досвід, прийшло визнання в країні та за її межами. Усе це дає нам підстави не лише для об'єктивної, незалежної та публічної оцінки результатів соціально-економічного розвитку в державі, а й для чіткого визначення цілей подальшого вдосконалення управління суспільством.

Вибір мети завжди випереджає будь-яку людську діяльність. Про важливість правильного вибору писав відомий англійський мислитель XVI століття Френсіс Бекон: «Кульгавий каліка, котрий іде правильною дорогою, може обігнати рисака, якщо той біжить неправильним шляхом. Навіть більше того – чим швидше біжить рисак, збившись зі шляху, тим далі залишить його за собою каліка».

ВИСНОВКИ

Вибір системи заходів для вдосконалення управління, на розробці й реалізації якої потім слід зосередити всі наявні сили, є першочерговим. Сьогодні, як ніколи, необхідна система заходів, система постійно діючого, безупинного державного незалежного контролю над використанням бюджетних коштів і державної власності як основи для економічної безпеки держави та її поступального розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Басанцов І.** Інститут державного фінансового контролю: вдосконалення на часі / І. Басанцов // Фінансовий контроль. – 2009. – № 1 (48). – С. 44 – 48.
- Городецький А.** Формирование единой системы государственного контроля / А. Городецкий, А. Моргунова // Вопросы экономики. – 2004. – № 1. – С. 51 – 87.
- Головань М. М.** ДФК і його реформування / М. М. Головань // Фінанси України. – 2003. – № 9. – С. 135 – 136.
- Симоненко В. К.** Основи єдиної системи ДФК в Україні (макроекономічний аспект) / В. Симоненко, О. Барановський, П. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280 с.
- Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 року (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- Іванова І. М.** Стан та перспективи розвитку муніципального фінансового контролю / І. М. Іванова // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 140 – 147.
- Іванова І. М.** Реформування системи державного фінансового контролю / І. М. Іванова // Фінанси України. – 2005. – № 6. – С. 145 – 150.
- Рубан Н. І.** Зроблено багато, а слід зробити ще більше / Н. І. Рубан // Фінансовий контроль. – 2006. – № 2(31). – С. 3 – 4.
- Юрчилович С. В.** Система державного фінансового контролю / С. В. Юрчилович // Фінансовий контроль. – 2002. – № 4. – С. 138.
- Микитюк І. С.** Вдосконалення організаційної структури державного фінансового контролю // Матеріали науково-практичної конференції «Напрями розвитку фінансової системи України в сучасних умовах» (Київ, 23 – 24 березня 2007 р.): 2 ч. – К.: НЕФУ, 2007. – С. 35.

REFERENCES

- Basantsov, I. "Instytut derzhavnoho finansovoho kontroliu: vdoshkonalennia na chasi" [Institute of State Financial Control: improving on-time]. *Finansovyi kontrol*, no. 1 (48) (2009): 44-48.
- Gorodetskiy, A., and Morgunova, A. "Formirovanie edinoi systemy gosudarstvennogo kontroliu" [Formation of a unified system of state control]. *Voprosy ekonomiki*, no. 1 (2004): 51-87.
- Holovan, M. M. "DFK i ioho reformuvannia" [SFK and its reform]. *Finansy Ukrainy*, no. 9 (2003): 135-136.
- Ivanova, I. M. "Stan ta perspektyvy rozvytku munitsypalnoho finansovoho kontroliu" [Status and prospects of municipal financial control]. *Finansy Ukrainy*, no. 11 (2005): 140-147.
- Ivanova, I. M. "Reformuvannia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu" [Reform of state financial control]. *Finansy Ukrainy*, no. 6 (2005): 145-150.

- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- Mykytiuk, I. S. "Vdoskonalennia orhanizatsiinoi struktury derzhavnoho finansovoho kontroliu" [Improving the organizational structure of state financial control]. *Napriamy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy v suchasnykh umovakh*. Kyiv: NEFU, 2007.35-.
- Ruban, N. I. "Zrobleno bahato, a slid zrobyty shche bilsh" [A lot and should do more]. *Finansovyi kontrol*, no. 2 (31) (2006): 3-4.
- Symonenko, V., Baranovskiy, O., and Petrenko, P. *Osnovy iedynoi systemy DFK v Ukraini (makroekonomichni aspekt)* [Basics single system SFK in Ukraine (macroeconomic aspects)]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2006.
- Yurchylevych, S. V. "Systema derzhavnoho finansovoho kontroliu" [The system of financial control]. *Finansovyi kontrol*, no. 4 (2002): 138.

УДК 657.422.1

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ НА ФІНАНСОВУ АРХІТЕКТУРУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

© 2014 НАКОНЕЧНА А. С.

УДК 657.422.1

Наконечна А. С. Особливості впливу циклічного розвитку економіки на фінансову архітектуру суб'єктів господарювання

Метою статті є дослідження взаємозв'язку та впливу циклічного розвитку сучасної економіки на фінансову архітектуру суб'єктів господарювання. У статті обґрунтовано сутність та зміст категорій «діловий цикл» і «кредитний цикл», розглянуто різні точки зору щодо інтерпретації таких понять. Наведено та пояснено механізм дії фінансового акселератора як уособлення зв'язку фінансового та реального секторів економіки через трансмісію шоків і недосконалостей фінансового ринку. Проаналізовано дію такого механізму в розрізі економіки України за останні роки, пояснено природу кризових явищ. З огляду на це запропоновано в межах програм антикризового управління впровадження заходів з адаптації фінансової архітектури компанії з орієнтацією на циклічність розвитку економіки. Проаналізовано ступінь адаптивності різних структурних елементів фінансової архітектури компанії, розставлено пріоритети щодо послідовності заходів з адаптації фінансової архітектури, розроблено практичні рекомендації в контексті таких заходів.

Ключові слова: діловий цикл, кредитний цикл, фінансовий акселератор, фінансова архітектура, фінансові обмеження, структура власності, корпоративне управління, структура фінансування.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Наконечна Анастасія Сергіївна – аспірантка, кафедра фінансів і банківської справи, Донецький національний університет (вул. Університетська, 24, Донецьк, 83001, Україна)

E-mail: nastja_lukjanenko@rambler.ru

УДК 657.422.1

Наконечная А. С. Особенности влияния циклического развития экономики на финансовую архитектуру субъектов хозяйствования
Целью статьи является исследование взаимосвязи и влияния циклического развития современной экономики на финансовую архитектуру субъектов хозяйствования. В статье обоснована сущность и содержание категорий «деловой цикл» и «кредитный цикл», рассмотрены различные точки зрения относительно интерпретации таких понятий. Приведен и пояснен механизм действия финансового акселератора как воплощения связи финансового и реального секторов экономики посредством трансмиссии шоков и несовершенств финансового рынка. Проанализировано действие такого механизма в разрезе экономики Украины за последние годы, объяснена природа кризисных явлений. Учитывая это, в рамках программ антикризисного управления предложено принятие мер по адаптации финансовой архитектуры компаний с ориентацией на цикличность развития экономики. Проанализирована степень адаптивности различных структурных элементов финансовой архитектуры компании, расставлены приоритеты относительно последовательности мероприятий по адаптации финансовой архитектуры, разработаны практические рекомендации в контексте таких мероприятий.

Ключевые слова: деловой цикл, кредитный цикл, финансовый акселератор, финансовая архитектура, финансовые ограничения, структура собственности, корпоративное управление, структура финансирования.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Наконечная Анастасия Сергеевна – аспирантка, кафедра финансов и банковского дела, Донецкий национальный университет (вул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина)

E-mail: nastja_lukjanenko@rambler.ru

UDC 657.422.1

Nakonechna A. S. Features of Influence of Cyclic Economy Development on the Financial Architecture of Economic Entities

The article is aimed to explore the relationship and influence of cyclic development of today's economy on the financial architecture of economic entities. In the article essence and content of the categories of «business cycle» and «credit cycle» are substantiated, different points of view on the interpretation of such notions are considered. Introduced and explained is mechanism of the financial accelerator as embodiment of relationship of the financial and real economy sectors, working by means of transmission of shocks and financial market imperfections. Effect of such a mechanism in the context of Ukraine's economy in recent years was analyzed, nature of crisis developments has been explained. With this in mind, in the framework of crisis management has been proposed to take measures for adapting the financial architecture of enterprises focused on the cyclic nature of the economy. Level of adaptability of various structural elements of the enterprise's financial architecture was analyzed, priorities have been set regarding the sequence of events for adaptation of the financial architecture, practical recommendations in the context of such activities were elaborated.

Key words: business cycle, credit cycle, financial accelerator, financial architecture, financial restrictions, ownership structure, corporate management, financing structure.

Pic.: 4. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Nakonechna Anastasiia S. – Postgraduate Student, Department of Finance and Banking, Donetsk National University (вул. Universytetska, 24, Donetsk, 83001, Ukraine)

E-mail: nastja_lukjanenko@rambler.ru